

Πρόλογος

Οι σελίδες αυτού του βιβλίου θα υπενθυμίσουν στον αναγνώστη ορισμένες πλευρές μιας αντίθεσης που ποτέ δεν λύνεται. Από τη μια, οι ανυποχώρητες επιθυμίες, η επίμονη απαίτηση των ανθρώπων να τους δοθεί –για την ακρίβεια να τους χαριστεί– ό,τι ελκυστικό παρουσιάζεται απέναντί τους. Από την άλλη, οι σκληρές απαντήσεις που συνήθως λαμβάνουν οι αιτούντες. Και ανάμεσα στους δυο πόλους; Δεν διακρίνεται πια τίποτα σχεδόν, δεν φαίνεται το ίχνος κάποιας μεσολάβησης με σκοπό να μετριάσει τη σύγκρουση και να επουλώσει τις πληγές. Καταπονημένη και επιφυλακτική η εποχή μας, έπειτα από τόσες διαφεύσεις, τις οποίες είτε κληρονόμησε είτε έζησε απ' ευθείας με τον τρόπο της, έφθασε στο σημείο να θεωρεί την όποια «παρηγοριά» σαν ένα φέμα (όχι πάντα καλοπροαίρετο) που χορηγείται με το σταγο-

νόμετρο στους άτυχους. Ταυτόχρονα όμως οι τελευταίοι αυτοί δεν παύουν να ζητούν κατανόηση και υποστήριξη. Αλλά τη θέλουν έμπρακτη, να μην εξαντλείται «στα λόγια».

Αυτή η ακραία δυσπιστία στην ομιλία των άλλων έχει τις συνέπειές της: κλείνει το άτομο μέσα σ' ένα κέλυφος όπου ακούει μόνο το βούισμα από τις ικεσίες, τον γογγυσμό ή τις κατάρρες του. Διαμαρτύρεται ο έγκλειστος πως οι γύρω του κωφεύουν στα βάσανά του, ενώ ήδη αυτός τους έχει χρίσει κωφάλαλους πολύ νωρίτερα. Έτσι, ο καθένας –όπως λέγεται συχνά με μια στυφή και ανομολόγητη αυταρέσκεια– πορεύεται μόνος. Στην πραγματικότητα του φαίνεται πως, αν περπατούσε στον δρόμο του έχοντας κάποιον στο πλάι του, θα μπέρδευε τα βήματά του ή δεν θα ήξερε τι να του πει. Δεν θα είχε, πράγματι, να του διηγηθεί τίποτα. Σαν να μη συσσωρεύτηκε ποτέ πείρα κατάλληλη να μεταδοθεί, σαν να μην υπήρξε ποτέ αναλογία ανάμεσα σε ατομικά πεπρωμένα.

Επόμενο ήταν να εξαπλωθεί η πεποίθηση πως το περισσότερο που θα μπορούσε κάποιος να υποδείξει σ' έναν κακοπαθημένο θα ήταν μια φτωχή υποκατάσταση, ένα θεμιτό ξεγέλασμα. Και όμως, δεν πρόκειται καθόλου γι' αυτό. Όπως θα δούμε, στις κορυφαίες στιγμές της η μακρόχρονη προσπάθεια της γλώσσας και της σκέψης να γίνουν οι ίδιες παυσίπωνα δεν καταλήγει στο να προτείνει τον βεβιασμένο αυτοπεριορισμό ή τη μετατόπιση των επιθυμιών (αρκεστείτε

στα λίγα ή διαλέξετε κάτι διαφορετικό απ' αυτό που ποθείτε διακαώς). Αποφεύγοντας τη στενόχωρη αυτή διέξοδο, η όλη επιχείρηση έχει για στόχο της μάλλον να μας πείσει πως κατά κανόνα το αρνητικό είναι επικτό να συγχωνευτεί σε μιαν εμπειρία που το υπερβαίνει. Εκεί όπου οι αναμνήσεις, όσο σκυθρωπές κι αν είναι, σβήνουν βαθμιαία για να πάρει το πρόσωπο μιαν έκφραση που αναγγέλλει την κατάφαση περισσότερο παρά έναν αναγκαστικό συμβιβασμό. Είναι το πρώτο αχνό χαμόγελο μετά από καιρό.

Θυμάται κάποιος τις ατυχίες ή τα λάθη του και προσπαθεί να σκεφτεί πως ανήκουν σε μια περιπέτεια που δεν είναι αποκλειστικά δική του. Μέρη σύγχυσης, περιστατικά αγκαθωτά, κινήσεις ενός πλάσματος παγιδευμένου. Όλα αυτά εμφανίζονται πάλι μπροστά στα μάτια του, είναι γνώριμα, και την ίδια στιγμή έχει την εντύπωση πως του γνέφουν από μακριά και από πάμπολλες διαφορετικές μεριές. Σήματα έρχονται και τον ειδοποιούν πως ό,τι συνέβη σ' εκείνον συνέβη και σε άλλους, σύγχρονους ή προγενέστερους, και αυτούς θα μπορούσε να τους βρει, νοερά έστω, για να γιορτάσει μαζί τους (πώς αλλιώς να ειπωθεί αυτό;) το γεγονός ότι κάτω από τον ήλιο τα πάθη και τα παθήματα είναι κοινά. Κάθε φορά που αυτό αναγνωρίζεται, η ύπαρξη παραδίδεται σε μια μέθη κατευναστική.